

אָן-מָרִי - עברית מ- א' עד תיו' (חלק ג')

את הסיפור הבא שמע פרופסור יהודה באואר מפי יהודייה מבוגרת משוויץ. היא ביקשה את עזרתו במציאת אישה אלמונית מגרמניה. וזה סיפורה של הגברת ברונשטיין:

ב-1938 התחילו להגיע לביתנו פליטים יהודיים מאוסטריה, שעברו את הגבול השוויצרי באופן בלתי לגלי. בעלי הצליח להשיג להם ויזות פיקטיביות של מדינות דרום אמריקניות, כדי שיוכלו לשהות בשוויץ ואחר-כך לצאת למדינה אחרת. כאשר פרצה המלחמה החלו להגיע אלינו פליטים גם מגרמניה. לא במספרים גדולים. אחד, שניים, משפחה, ברווחים של שבועות, חודשים. כולם סיפרו שעברו את הגבול באותו מקום, ושאישה צעירה עזרה להם, ונתנה להם את שמי וכתובתי. הפליטים לא ידעו מי הייתה האישה ובמה עסקה, אבל הם חשבו שהיא הייתה חלק מרשת שטיפלה בבורחים.

באחד הימים דפקה על דלתנו אישה צעירה ויפה, בידה מזוודה קטנה. - תקראי לי אן-מרי, היא אמרה. אני גרמנייה, ואני זאת ששולחת לך את האנשים שעוברים את הגבול. באתי לבדוק את הדרך מן הגבול אל ביתך ולראות אם הכל בסדר.

- מה שמך האמיתי ? מי את ? שאלתי.

אן-מרי סירבה להזדהות. רק סיפרה שהיא ממיןכן, שאביה מורה, שהם נוצרים. - אנחנו מאמינים שצריך לעזור לאנשים בצרה. אבי אמר לי ולאחי שאנחנו חייבים להציל יהודים. הוא השביע אותנו לא לגלות את שמנו, כי אנחנו עובדים למען האנשים, לא כדי לקבל פרס.

לשאלה איך הם עושים זאת, סיפרה הצעירה :

- יש לי אח, קצין בצבא הגרמני. יש לו מכונית צבאית ואנחנו מסיעים את האנשים אל הגבול. שם אנחנו משלמים לאיכר שוויצרי והוא מבריא את האנשים לתוך שוויץ. למחרת נסעה אן-מרי לדרכה. פליטים המשיכו להגיע עד סוף 1942 וגם הצעירה הופיעה עוד פעם, פעמיים.

בסוף אותה שנה נעלמה אן-מרי וגם היהודים הפסיקו לבוא. הבנתי שקרה משהו. במאי 1945, ממש עם תום המלחמה, הופיעה בפתח ביתנו אישה. שיער ראשה לבן, פיה חסר-שיניים, כולה מכוסה פצעים. אן-מרי!

הם נתפסו בגבול בסוף 1942. את אחיה הרגו במקום בירייה, ואותה שלחו למחנה ריכוז. מה מצבו של אביה ואם הוא חי לא ידעה אן-מרי. היא פחדה לנסוע למינכן במצבה זה.

- מה אני יכולה לעשות בשבילך, שאלתי.

- רק שתעמידי אותי על הרגליים.

הכנסתי את אן-מרי לביתי. טיפלתי בה ודאגתי לה. כשהבריאה - דאגתי שיסדרו לה שיניים ויצביעו את שיערה.

אן-מרי נחה, עלתה קצת במשקל, אך אחרי חודש ימים לקחה את הבגדים שלה החדשים, את המזוודה החדשה, ונפרדה ממני.

- לפחות עכשיו אחרי המלחמה הגידי לי מי את, ביקשתי.

אן-מרי לא הייתה מוכנה לגלות, כך היא נשבעה לאביה. היא נעלמה ואיתה סודה. ואני לא מצאתי אותה עד היום.

אַן-מָרִי - עברית מ- א' עד תיו' (חלק ג')

אֶת הַסְּפוּר הַבָּא שָׁמַע פְּרוֹפֶסוֹר יְהוּדָה בַּאוּאָר מִפִּי יְהוּדִיָּה
מִבְּגֵרַת מְשׁוּיָץ. הִיא בִקְשָׁה אֶת עֲזָרְתּוֹ בְּמִצִּיאת אִשָּׁה
אַלְמוּנִית מְגֻרְמָנִיָּה. וְזֶה סְפוּרָה שֶׁל הַגְּבֵרַת בְּרוֹנְשְׁטֵיין:
ב-1938 הִתְחִילוּ לְהִגִּיעַ לְבֵיתֵנוּ פְּלִיטִים יְהוּדִים
מֵאוֹסְטְרִיָּה, שָׁעֲבְרוּ אֶת הַגְּבוּל הַשְּׂוִיצָרִי בְּאִפְן בְּלִתִּי לְגָלִי.
בְּעֲלֵי הַצְּלִיחַ לְהַשִּׁיג לָהֶם וִיזוֹת פִּיקֻטִּיבִיּוֹת שֶׁל מְדִינוֹת
דְרוֹם אַמְרִיקָנִיּוֹת, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לְשִׁהוֹת בְּשׁוּיָץ וְאַחַר-כֵּן
לְצִאת לְמְדִינָה אַחֶרֶת.

כְּאֲשֶׁר פָּרְצָה הַמְּלַחְמָה הִחֵלוּ לְהִגִּיעַ אֵלֵינוּ פְּלִיטִים גַּם
מְגֻרְמָנִיָּה. לֹא בְּמִסְפָּרִים גְּדוֹלִים. אַחַד, שְׁנַיִם, מְשֻׁפָּחָה,
בְּרוּחִים שֶׁל שְׁבוּעוֹת, חֲדָשִׁים. כָּלֵם סִפְרוּ שָׁעֲבְרוּ אֶת
הַגְּבוּל בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, וְשִׁאֲשָׁה צְעִירָה עֲזָרָה לָהֶם, וְנִתְּנָה
לָהֶם אֶת שְׂמִי וּכְתוּבָתִי. הַפְּלִיטִים לֹא יָדְעוּ מִי הִיְתָה
הָאִשָּׁה וּבְמָה עִסְקָה, אֲבָל הֵם חָשְׁבוּ שֶׁהִיא הִיְתָה חֵלֶק
מִרְשֵׁת שְׁטֵפְלָה בְּבוֹרְחִים.

בְּאַחַד הַיָּמִים דְּפָקָה עַל דִּלְתָנוּ אִשָּׁה צְעִירָה וְיָפָה, בְּיָדָהּ
מְזוּדָה קֵטָנָה.

- תִּקְרָאִי לִי אַן-מָרִי, הִיא אִמְרָה. אֲנִי גְּרַמְנִיָּה, וְאֲנִי זֹאת
שְׁשׁוּלֶחֶת לָךְ אֶת הָאֲנָשִׁים שְׁעוֹבְרִים אֶת הַגְּבוּל. בְּאִתִּי
לְבִדֶּק אֶת הַדֶּרֶךְ מִן הַגְּבוּל אֶל בֵּיתְךָ וְלִרְאוֹת אִם הַכֵּל
בְּסֻדָּר.

- מַה שְׂמֵךְ הָאִמְתִּי ? מִי אַתָּה ? שְׁאַלְתִּי.

אַן-מָרִי סָרְבָה לְהַזְדַּהוֹת. רַק סִפְרָה שֶׁהִיא מִמִּינְכֵן, שְׁאָבִיָּה
מוֹרָה, שֶׁהֵם נוֹצְרִים.

- אֲנִיחֵנוּ מֵאֲמִינִים שְׁצָרִיךְ לַעֲזוֹר לְאֲנָשִׁים בְּצָרָה. אָבִי אָמַר
לִי וְלֶאֱחִי שְׁאֲנִחֵנוּ חֲיִבִים לְהַצִּיל יְהוּדִים. הוּא הַשְּׁבִיעַ

אוֹתָנוּ לֹא לְגִלוֹת אֶת שְׁמֵנוּ, כִּי אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים לְמַעַן
הָאֲנָשִׁים, לֹא כְּדֵי לְקַבֵּל פָּרֶס.

לְשֵׂאלָה אֵיךְ הֵם עוֹשִׂים זֹאת, סִפְּרָה הַצְּעִירָה :
- יֵשׁ לִי אַח, קָצִין בַּצָּבָא הַגֶּרְמָנִי. יֵשׁ לוֹ מְכוֹנִית צְבָאִית
וְאֲנַחְנוּ מְסִיעִים אֶת הָאֲנָשִׁים אֶל הַגְּבוּל. שָׁם אֲנַחְנוּ
מְשֻׁלְמִים לְאֶכָר שְׁוִיָצְרִי וְהוּא מְבָרִיחַ אֶת הָאֲנָשִׁים לְתוֹךְ
שׁוויץ.

לְמַחֲרַת נְסָעָה אֶן-מְרִי לְדֶרֶכָּה. פְּלִיטִים הִמְשִׁיכוּ לְהַגִּיעַ עַד
סוֹף 1942 וְגַם הַצְּעִירָה הוֹפִיעָה עוֹד פַּעַם, פְּעַמִּים.

בְּסוֹף אוֹתָהּ שָׁנָה נֶעְלְמָה אֶן-מְרִי וְגַם הַיְהוּדִים הַפְּסִיקוּ
לָבוֹא. הִבְנַתִּי שְׁקָרָה מִשְׁהוּ. בְּמַאי 1945, מִמָּשׁ עִם תּוֹם
הַמְּלַחְמָה, הוֹפִיעָה בְּפֶתַח בֵּיתָנוּ אִשָּׁה. שָׁעַר רֵאשָׁה לָבָן,
פִּיהָ חָסֵר-שָׁנִים, כָּלָה מְכֻסָּה פְּצָעִים. אֶן-מְרִי !

הֵם נִתְפָּסוּ בַּגְּבוּל בְּסוֹף 1942. אֶת אַחִיָּה הָרְגוּ בַּמָּקוֹם
בִּירֵיָה, וְאוֹתָהּ שָׁלְחוּ לְמַחֲנֵה רְכוּז. מֵה מִצְבּוֹ שֶׁל אָבִיָּה
וְאִם הוּא חַי לֹא יָדְעָה אֶן-מְרִי. הִיא פְּחָדָה לְנִסְעַ לְמִינְכֵן
בְּמִצְבָּה זֶה.

- מֵה אֲנִי יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבְלֶךְ, שְׂאֵלְתִי.

- רַק שְׂתַעֲמִידִי אוֹתִי עַל הַרְגָלִים.

הַכְּנִסְתִּי אֶת אֶן-מְרִי לְבֵיתִי. טַפְּלָתִי בָּהּ וְדֹאגְתִּי לָהּ.
כְּשֶׁהִבְרִיאָה - דֹּאגְתִּי שְׁיִסְדְּרוּ לָהּ שָׁנִים וַיִּצְבִּיעוּ אֶת שְׁעָרָה.
אֶן-מְרִי נָחָה, עָלְתָה קָצַת בְּמִשְׁקָל, אַךְ אַחֲרֵי חֹדֶשׁ יָמִים
לְקַחָה אֶת הַבְּגָדִים שֶׁלָּהּ הַחֹדֶשִׁים, אֶת הַמְזוּדָה הַחֹדֶשֶׁה,
וְנִפְרְדָה מִמֶּנִּי.

- לְפָחוֹת עֲכָשׁוּ אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הַגִּידִי לִי מִי אַתָּה, בְּקִשְׁתִּי.
אֶן-מְרִי לֹא הִיָּתָה מוֹכֵנָה לְגִלוֹת, כִּךְ הִיא נִשְׁבָּעָה לְאָבִיָּה.
הִיא נֶעְלְמָה וְאַתָּה סוֹדָה. וְאֲנִי לֹא מְצֹאֶתִי אוֹתָהּ עַד הַיּוֹם.

VOCABULAIRE DU TEXTE : "ANNE -MARIE"

âgé	מְבֵּנָה, מְבֵּנָה
anonyme	אֲלֻמוּנִי, אֲלֻמוּנִית
réfugiés	פְּלִיטִים
frontière	גְּבוּל
de manière illégale	בְּאִפְּן בְּלֹתִי לְגִלִּי
obtenir	לְהַשְׁיֵג ל-
rester, séjourner	לְשֵׁהוּת
éclater	פְּרָצָה, לְפָרֵץ
espaces	רוֹחַ, רוֹחִים
oeuvrer, agir	עָסָקָה, לְעַסֵּק ב-
réseau	רְשֵׁת
fuyards	בוֹרְחִים
taper (à la porte)	דְּפָקָה, לְדַפֵּק
valise	מְזוּדָה
refuser	סָרְבָה, לְסָרֵב
se présenter	לְהִזְדַּהוּת
dans la difficulté	בְּצָרָה
faire jurer	הַשְׁבִּיעַ, לְהַשְׁבִּיעַ
sauver	לְהַצִּיל
transporter	מְסִיעִים, לְהַסִּיעַ
faire fuir	מְבָרִיחַ, לְהַבְרִיחַ
paysan	אֶכָר
se présenter	הוֹפִיעָה, לְהוֹפִיעַ
cheveux	שֵׁעַר
recouvert	מְכֻסָּה
plaies	פְּצָעִים
être attrapé	נִתְפָּסוּ, לְהִתְפָּס

par des tirs	בִּירֵיה
camp concentration	מַחֲנֵה רְפוּז
mettre sur pieds	לְהַעֲמִיד עַל הָרַגְלִים
soigner	טַפְּלִיתִי, לְטַפֵּל ב-
s'occuper de	דָּאגְתִּי, לְדָאג ל-
guérir	הַבְּרִיאָה, לְהַבְרִיא
teindre	לְצַבֵּעַ
se séparer de	נִפְרָדָה, לְהִפָּרד מ-
dévoiler	לְגַלוֹת
disparaître	נִעְלָמָה, לְהַעֲלִים

שאלות :

1. מני היתה אן-נרי ? היא היתה זצירה גרמניה נזכרה שחבריה
יהודים משויי בימי מלחמת העולם השנייה.
2. למנה היא אשתה זאת ? כי אביה השליח איתה לעשות את זה.
3. מני מנפאר את הספאר של אן-נרי ? אשה יהודיה משויי, גברת
ברונשטיין שקללה עם בעלה את הפולשים ששלחה אן-נרי.
4. האם אן-נרי זה שמה הקמתי של האשה ? לא אכן היא סרה
תמיח להצהרות. אנחנו לא יודעים מה שמה הקמתי.
5. מתי נעלמו אקלותיה של אן-נרי ? בסוף 1942, לרגע זה, גברת
ברונשטיין, הינה שקרה לה משנה.
6. מה קרה לאן-נרי מאחיה ? הם נתפסו בעלה, הוא נרצח במחנה
אן-נרי נשלחה למחנה רכוב.
7. מה קרה לאן-נרי בתם המלחמה ? היא השעה להיתה של גברת
ברונשטיין למצב קשה, עם שחר לבן, בלי שנים ואם פוצים בכח השל.
8. מה אשתה גברת ברונשטיין ? היא טפלה לה ואזרה לה להריון.
9. האם אן-נרי גלתה את סוהר אחרי המלחמה ? לא, היא לא גלתה
את סוהר כי היא רצתה להשאר אמינית.

אן-מרי

מלחמת העולם השנייה מתחילה בשנת 1939 כְּאִשֶׁר גֶּרְמַנְיָה כּוֹבֶשֶׁת אֶת (conquérir) פּוֹלִין. הַגּוֹרֵם שֶׁל הַשּׂוֹאָה הוּא הִיטְלֵר.

הִיטְלֵר נוֹלַד בְּשָׁנַת 1889 בְּאוֹסְטְרְיָה וְהוּא הִשְׁתַּתְּףָּ (participer) בְּמִלְחַמַּת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה. הוּא רָצָה לְתַפֵּס אֶת הַשְּׁלִטוֹן (prendre le pouvoir) בְּכַחַח (par la force) וְאַרְגָּן הַפִּיכָה (coup d'état) שֶׁנִּכְשְׁלָה ב-1923. הוּא נִכְלָא ב-1924 וּבִזְמַן מְאֻסְרוֹ (emprisonnement) הוּא כְּתֵב אֶת "מִיִּן קָמַפּ" שֶׁבוֹ הוּא מְתַאָר אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלּוֹ לְגַבִּי הָעַם הַיְהוּדִי.

כְּאִשֶׁר הוּא רָאָה שֶׁאֵינּוּ יָכֹל לְעֲלוֹת לַשְּׁלִטוֹן בְּכַחַח הוּא הִקִּים אֶת הַמְּפֻלְגָּה הַנְּאֻצִית וְלֵאחֶר כְּמָה שָׁנִים קִבֵּל מִסְפִּיק קוֹלוֹת עַל מְנַת לְעֲלוֹת לַשְּׁלִטוֹן בְּשָׁנַת 1933.

מֵאוֹתָה שָׁנָה רְדִיפַת (persécution) הַיְהוּדִים הִתְחִילָה. ב-1935 הִיטְלֵר הִכְרִיז עַל חֻקֵי נוֹרְנֵבֵּרְג : הַיְהוּדִים אֲבֻדוּ אֶת הַזְּכוּיֹת שֶׁלָּהֶם וְסֻלְקוּ (ont été virés) מִכָּל עֲמֻדָה (position, poste) צְבוּרִית, תְּרַבּוּתִית וְחִבְרָתִית.

בְּשָׁנַת 1938 עָרְכוּ הַנְּאֻצִים פּוֹגְרוֹמִים בַּיְהוּדִים. ב"לֵיל הַבְּדֹלַח" (Nuit de Cristal) בֵּין ה-9 ל-10 בְּנוֹבֶמְבֵּר 1938, שִׁבְרוּ הַנְּאֻצִים חֲלוֹנוֹת בַּבַּתִּים שֶׁל יְהוּדִים, שָׂרְפוּ מֵאוֹת בְּתֵי כְּנֶסֶת, רְצָחוּ יְהוּדִים וְשָׁלְחוּ כִּשְׁלוֹשִׁים אֲלֵף יְהוּדִים לַמַּחֲנוֹת רַכּוּז.

בְּשָׁנַת 1939, לְאַחֵר שִׁפְרָצָה מִלְחַמַּת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, רַכּוּזוֹ הַגֶּרְמָנִים אֶת הַיְהוּדִים בְּגֻטְאוֹת וּבְמַחֲנוֹת רַכּוּז בְּכָל הָאֲרָצוֹת שֶׁכְּבָשׁוּ כְּדֵי לְבַצֵּעַ אֶת "הַפְּתוֹרֹן הַסּוֹפִי" (solution finale), הַחֲסוּל הַמְּחֻלָּט (liquidation définitive) שֶׁל כָּל הָעַם הַיְהוּדִי. בְּשָׁנַת 1945 הִסְתַּיְמָה מִלְחַמַּת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה.

הַתַּאָר (titre) "חֹסִיד אֲמוֹת הָעוֹלָם" נָתַן (est donné) לְמִי שֶׁפָּעַל לְמַעַן הַצֵּלַת הַיְהוּדִים בְּאִירוּפָּה בְּתַקוּפַת הַשּׂוֹאָה. הַתַּאָר נָתַן בְּהִתְאָם (en fonction) לְחֹק "יֵד וְשֵׁם" מִשָּׁנַת 1953. מְקוֹר הַבְּטוּי (l'origine de l'expression) "חֹסִיד אֲמוֹת הָעוֹלָם" הוּא בְּהִלְכָּה, שֶׁבָּה נָתַן תַּאָר זֶה לְגוֹי שֶׁמְקַיֵּם אֶת שְׁבַע מִצְוֹת בְּנֵי נוֹחַ.

בְּטָקְסֵט הַזֶּה מְדַבְּרִים עַל אָן-מָרִי. אָבִיָּה חַיִּב אוֹתָהּ וְאֵת אַחֶיהָ, גֶּרְמָנִים נוֹצְרִיִּים, לְהַצִּיל יְהוּדִים מְזוּעַת הַשּׂוֹאָה. בְּגִלְל זֶה הֵם הָיוּ אֲלֵמוּנִים וְאָן-מָרִי אָף פָּעַם לֹא גָלְתָה אֶת הַשֵּׁם שֶׁלָּהּ.

אֲזַרְחִים רַבִּים בְּאִירוּפָּה סָכְנוּ אֶת נַפְשָׁם לְמַעַן הַצֵּלַת יְהוּדִים. מַעֲשֵׂי הַהֲצֵלָה

נחלקים לכמה קבוצות : גויים שהסתירו משפחות יהודיות בביתם, אֶזְרָחִים
שֶׁעָזְרוּ לְהַבְרִיחַ יְהוּדִים אֶל מַעְבָּר לְגָבוּל : (שׁוּיץ וְסֶפֶרד לְמַשָּׁל) וְכַנְסִיּוֹת
וּמְנַזְרִים שֶׁהִסְתִּירוּ מִשְׁפָּחוֹת יְהוּדִיּוֹת.

החסידים שהכרו על ידי יד ושם מגיעים מ-44 מדינות. הם נוצרים מכל
הזרמים (courants) ומסלמים, דתיים וחלונים, גברים ונשים, מלמדים (érudits)
וחסרי השכלה. המכנה המשותף (point comun) היחיד המקשר ביניהם הוא
האנושיות (l'humanité) והאמץ (courage) שהם גלו כְּאִשֶׁר בְּחָרוּ לְעַמּוֹד עַל
עקרונות המוסר שלהם.